RUSKI INWALID

No. 261.

ŚRODA. 3 Listopada 1820 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Kraiowe: z Petersburga. Królestwo Polskie. Wiadomości Zagraniczne: Angliia.

WIADOMOŚCI KRAIOWE.

z Petersburga, 3 Listopada.

W skutek Imiennego naywyższego Jego Cesarskiey Mości ukazu obiawionego Senatowi Rządzęcemu w dniu 9 Października roku teraznieyszego przez Ministra wyznań religiynych i oświecenia publicznego, Dozorcy honorowi szkoł, maiący stopnie woyskowe, niemaią ich zamieniać na cywilne iak to było przepisaném przez postanowienie komitetu ministrów w roku 1816; lecz wolno im znowu na mocy poprzedniczych postanowień pozostać przy stopniach woyskowych.

Po przeszło dwóch miesięcznych deszczach i wietrzno-wilgotnym czasie, w dniu 29 z. m. poczęło mrozić, a we dwa dni późniey spadło w nocy tyle śniegu, iż teraz iest wyborna sanna droga przynaymniey w stolicy tuteyszey Wczora termometr *Reaumura* pokazywał 10 stopni mrozu. Mosty na Newie są wszystkie zdięte, związek atoli z *Wasilewskim Ostrowem* i innemi częściami miasta utrzymuie się przez przewóz na batach. Kanały wszystkie pokryte iuż są lodem.

—Od 1 b. m. otwartym tu został *kantor zaymuiący się wysyłaniem do Moskwy powozu pocztowego* (dyliżansu). Ten kantor ma swe biuro na ulicy *wielkiey morskiey* pod liczbą 162, koło mostu *Siniego*.

KRÓLESTWO POLSKIE.

Raport rady stanu

o dwuletnich czynnościach Rządu, czytany na drugiem posiedzeniu Izb połączonych dnia 14go Września r. b.

(Ciąg dalszy.)

2. *Konsumcyia.*

Pobór opłaty konsumcyyney równym iak dawniey urządzony sposobem, dochodził Skarbu albo przez wydzierżawienie, albo przez Administracyią. Dzierżawa zawsze tam miała mieysce, gdzie się dla Skarbu znalazła korzystną, a do tey naprzód właściciele miast, a w ogólności Chrześcianie przed Starozakonnemi brali pierwszeństwo; w innym zaś przypadku mu-

siał Skarb sam przez siebie pobierać ten dochód. Z ogólney liczby 473 miast w Królestwie wydzierżawionych pod tym względem iest 235, a pozostaiące 238 są w Administracyi Skarbu. Ogólny z tego źrodła dochód w roku 1818 i 1819 przynosił—zł: Poł: 7,221,979 gr: 27.

Oprócz tego pozostało do pobrania — 106,481 — 17.

Razem zł: Poł 7,328,451 gr: 14.

gdy zaś podług budżetów uczynić miał tylko — 6,303,908.

przewyższył zatém tę ilość — 934,543 — 14.

Oddzielnie w roku 1818 uczyniły wpływy konsumcyi zł: Poł: 3,475,312 gr: 8 pozostało zaś do poboru zł: Poł: 52,148 gr: 26 } zł: P: 3,527,461 gr: 4.

a podług budżetu miały przynieść tylko — 3,186,954.

pomnożyły się zatém o zł: P: 330,507 gr: 4.

w roku 1819 uczyniła konsumcyia złot: Pols: 8,746,657 gr: 19 pozostało zaś do pobrania zł: Pol: 54,352 gr: 21 } zł: P: 3,800,990 gr: 10.

a miała wnosić tylko — 3,196,954.

pomnożyło się więcey nad budżet o—zł: Pol: 604,036 gr: 10

Przyczyną tak znacznego pomnożenia wpływów, iest zapewne przybytek ludności, przeniesienie wieyskich targów i iarmarków do miast, pobudowanie Skarbowych szlachtuzów, a nayszczególniey ściśle kontrolli tego podatku utrzymywanie.

3. *Koszerne.*

Podatek ten, który z natury swoiey tylko przez wydzierżąwienie łatwiey może Skarbu dochodcić: takim też urządzony sposobem przyniósł w obu latach zł: P: 3,365,752 g: 12.

a pozostało do poboru — 58,799 — 4.

Razem zł: Pol: 3,424,551 g: 16.

miał zaś uczynić tylko — 3,329,765

Pomnożył się na budżety o złotych Polskich - 94,786 g: 16.

a oddzielnie: w r: 1818 wpłynęło z tego podatku do Skarbu zł: P: 1,640,427 gr: 22. pozostało zaś do poboru zł: Pol: 53,813 gr: 24. } zł: Poł: 1,696,241 gr: 16.

a miało wpłynąć tylko zł: P: 1,627,715

a zatém okazało się więcey o złotych Polskich - 68,526 g: 16.

w r. 1819 uczyniło koszerne zł: Poł: 1,725,324 g: 20 pozostało zaś do poboru złotych Pol: 2,985 g: 10 } zł: Pol: 1,728,310.

a miało podług budżetu przynieść tylko zł: Polskich 1,702,050.

pomnożyło się więc o zł: P. 26,260.

4. *Sól.*

Dochód z wyłączoney przedaży soli, kontraktem dzierzawnym Skarbowi zapewniony, przez dwa ostatnie lata wpłynął zupełnie do kassy w summie zł: Pol: 10,164,009 gr: 11, a oprócz tego w ciągu teraźnieyszey dzierżawy zyskał Skarb soli w naturze cetnarów 62,945 iako połowę ilości na dopak od rząda Austryiackiego przydawaney. W reszcie antrepryza solna dopełniła wszystkich warunków kontraktu. Magazyny bowiem w dostateczny zapas zaopatrzone, i sól wszędzie po ustanowioney cenie sprzedawaną bywa. Władza zaś Skarbowa przestrzegaiąc wszelkiego w tey mierze nadużycia, budowle swoie na składy soli przeznaczone, w dobrym utrzymywała stanie.

Żaliły się na ostatnim Seymie obie Izby, iakoby pomimo traktatu Wiedeńskiego utrzymuiącego dawnieyszy kontrakt o kupno 500,000 cetnarów soli aż do roku 1820, zawartym został później z rządem Austryiackim nowy kontrakt, do iedenastu złotych cenę cetnara waruiący, co połączone z zyskami monopolisty podniosło cenę tego pierwszey potrzeby przedmiotu. Na te Izb zażalenia Rząd mniema, iż następuiące rzeczy wyiaśnienie będzie dostateczną odpowiedzią. Wyrazy art. 39 traktatu Wiedenskiegp, są aż nadto iasne: nota w nim iest o ugodzie iuż zawartey, i która na dalsze lat pięć na tych samych warunkach miała tylko bydź przeciągnioną. Kiedy po ogłoszeniu Królestwa i zaprowadzeniu Rządu nowego, przystąpił tenże do wykonywania szczególnych zobowiązań traktatu, i gdy przyszło do ugody o sól, znalazł się Rząd nasz w zupełney z rządem Austryiackim sprzeczności; a gdy potrzeba opatrzenia kraiu w zapas soli dostateczny, coraz stawała się nagleyszą, a Austryia od cen podwyższonych nie odstępowała, zmuszony został Wydział Skarbowy za upoważnieniem Rządu do zawarcia nowey choć uciążliwey

ugody, zostawuiąc dalszemu czasowi rozstrzygnienie ostatecznego sporu o tłumaczenie wyż wspomnionego artykułu 39 traktatu Wiedeńskiego. Znayduiący się obecnie w Wiedniu Pełnomocnicy Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości, właśnie teraz popieraniem widoków Rządu i życzeń Izb Seymowych są zatrudnieni; iaki zaś tych dyplomatycznych negocyacyy nastąpi skutek, dziś ieszcze przewidzieć tego z pewnością niepodobna. Jakokolwiek cena soli w kraiu naszym z powodu kosztów transportu, procentów Antreprysy, i zysku przez Rząd pobieranego, iest podwyższoną, nie wielką przecież czyni różnicę w porównaniu cen przedaży w Prusiech i samey nawet Austryi. Z tém wszystkiem kiedy Wasza Cesarsko-Królewska Mość zwrócić łaskawie raczyłeś uwagę swoię na powyższe Izb przełożenie, i dla nadania ulgi klassie ludu uboższego rozkazałeś obmyślenie środków do zniżenia ceny soli bez uszczuplenia iednak dochodów publicznych; Rząd tą naywyższą wolą i własném powodowany uczuciem, lubo w czasie trwania teraźnieyszey dzierżawy nie zdołał bez wielkiego wycieńczenia Skarbu, i uchybienia kontraktowi, dobrodzieystwa tego na cały kray rozciągnąć, zniżył iednak od 1 Grudnia 1818 roku naywyższą cenę soli w Woiewództwie Augustowskiem, a przez to poniósł ubytek dochodów w summie 153,553 zł: Pol: który ledwie pomnożoną w tey okolicy przedażą pokrytym bydż może.

Gdyby więc dobrodzieystwo to i na inne Woiewództwa rozciągniętem bydź miało, iakiby dla kraiu wynikł uszczerbek, łatwo iest poiąć. W reszcie ieżeli czas obecny nie dozwolił Rządowi dopełnić i swoiego zamiaru i życzenia Izb Seymuiących, przedsięwziął iednak skuteczne środki, i zaręcza, że po upłynieniu teraźnieyszego kontraktu cena soli w każdym przypadku znacznie zniżoną będzie.

5. *Tabaka i Tytuń.*

Opłata z zadzierżawionych dochodów tytuniu i tabaki wpłynęła za rok 1818 stosownie do kontraktu w summie zł: Polskich 811,000, za rok 1819 zł: Polskich 894,333 gr. 10.

Co odpowiada ilości budżetami z tych lat oznaczoney. Powiększenie wpływów z tego źródła pochodzi z samey osnowy kontraktu podług którego Skarb na trzy następne lata od 1 Sierpnia 1819 r. iuż nie summę zł: Pol. 800,000 ale zł. Pol. 1,000,000 pobierać będzie corocznie. Jak z iedney strony Rząd znayduie starań swoich nagrodę, gdy dochód Skarbowy z tego przedmiotu dawniey nader szczupły, znacznie teraz pomnożył; tak z drugiey rad zaspokoić wymierzoną na zeszłym Seymie troskliwość, że plantacyie kraiowego liścia coraz więcey w kwitnącym okazuią się stanie.

Zakup ich albowiem przez Antrepryzę w roku 1819 w ilości 25 671 cetnarów, przewyższa dostarczenia plantacyi z trzech poprzedzaiących lat razem wzięte o 6185 cetnarów.

Do tak pomyślnego wzrostu tey części gospodarstwa kraiowego przyczynił się i Rząd przez uwolnienie plantatorów od wszelkiey opłaty a dozwolenie bezpłatnego za granicę wywozu tego produktu, i Antrepryza przez przyzwoitą cenę zakupu, pilne strzeżenie od zagranicznych przemysłów, i założenia składów plantatorom dostawę liścia ułatwiaiących. Niema iuż więcey nadal obawy o upadek plantacyi, ale pozostaie staranie o ich doskonalenie w gatunku i uprawie.

6. *Stępel.*

Dochody z papieru stęplowego pomnażaią się ciągle, co szczególniey wynika z zaprowadzenia ściśleyszey kontrolli Skarbowey po Woiewództwach, które w miarę rozwiiania prac swoich obfitsze przynosi korzyści, a uporządkowany pobór opłaty nominacyyney i przedsięwzięte rewizyie akt Sądowych, tudzież handlowych konsensów, przyczyniły się wielce do powiększenia wpływów, które w roku 1818 uczyniły złotych Polskich - 1,590,615 g. 19.
gdy zaś podług budżetu miały uczynić zł: Pols. - - - 1,200,000. —

przyniosły zatém więcey o złotych Polskich - - - 390,615, g. 19.
Podobnież w r. 1819 uczyniły złotych Polskich - - 1,663,912, g. 5.
a miały podług budżetu uczynić tylko zł: Polskich - - 1,400,000. —

powiększyły się przeto o złotych Polskich - - - - 263,912 gr.

7 *Loteryia.*

Przychod z loteryi pospolicie od woli graiących zawisły, miał uczynić podług budżetu w roku 1818 — — zł: Pol: 474,768.
uczynił zaś tylko — — — 471,024 g. 20.

mniey zatém o zł: Pol: 3743 g. 10.
w roku 1819 przewyższył oczekiwania władzy Skarbowey; przyniósł albowiem złot: Pol: 750,488 gr: 4.

gdy podług budżetu miał
tylko przenieść — 443,826—26.

więcey zatém nad tenże
budżet — zł: Pol: 309,661 gr. 8.
w porównaniu z wpływem
r. 1818 więcey o zł. Pol. 276,453 gr. 14.

Pomnożenie to sprawiła w naywiększey części loterya liczbowa i uboczne na rozmaite ruchomości; dozwolone bowiem w roku 1818 loterye na dobra i domy, dla małey liczby wyprzedanych lasów nie przyszły do skutku, co dało powód władzy Skarbowey, że ie podług życzenia graiących do klassyczney przyłączała loteryi.

8. *Mennica.*

Wybiła w roku 1818 rożney monety na stopę dekretem Nayiaśnieyszego Pana z dnia i Grudnia 1815 oznaczoną w summie zł: Pol: 9,898,652 gr: 21.
w roku zaś 1819— .— 6,824,780 — 26.

czyli w ogóle summę zł:P: 16,723,533 gr: 17.
i zysk z obuletniey manipulacyi uczynił zł: Pol: 253,655 — 11.
posłużył na koszta budowy nowego gmachu, i zaprowadzenie machiny parowey, która kształtnieyszy pieniądz przy końcu 1819 roku bić zaczęła.

(Dalszy ciąg potem.)

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Anglija.

z Londynu, 20 Października.

Na posiedzeniu dzisieyszém parlamentu wyższego większością 159 głosów przeciwko 51 przyiętém zostało ważne postanowienie: aby odtąd wszelkie badania w sprawie Królowey przecięte zostały. Powodem do wniesienia tego proiektu był iak słychać spisek, knowany przeciwko N. Pani.

Kommunikuiemy tu ciekawsze badania i rosprawy z posiedzeń przeszłych.

Parlament niższy zgromadził się po ostatniém odroczeniu 17 b. m. we wtorek. Pan *Hume* czynił wzmiankę o odezwie buntowniczey którą w tych dniach rozrzucono i utrzymywał, iż ma związek z podobnemiż, które pierwiey w Londynie, a późniey i w Glasgów widziane były. Wszystkie te pisma maią ieden i tenże zamiar; to iest podburzenie ludu do buntu. Dobył potem kilka podobnych pism i odczytywał niektóre przed parlamentem. W tey liczbie była odezwa przybiiana po węgłach ulic iescze w roku przeszłym z powodu wielkiego zgromadzenia ludu w Smithfield. Zuchwale utrzymywał mówca, iż wszystkie te gorszące pisma były wynalazkiem samych ministrów, którzy ie rozsiewali za wiadomością Rządu i że wydawcy i rozsiewacze ich zostawali pod sekretną opieką zwierzchności. Następnie czynił wniosek aby ta okoliczność z naywiększą dokładnością rozebrana była w parlamencie, aby oraz powołani byli do odpowiedzi oficialiści, którzy mieli dozor nad *Franklinem* autorem ostatniey odezwy, który iak wiadomo miał zręczność zemknienia. — Lord *Castlereagh* odpowiedział na zarzuty Pana *Hume* z pogardą dodaiąc, iż każdy uczciwy człowiek łatwo się może domyślić niegodziwego tego potwarcy zamiaru. »Ten wniosek Pana *Hume* mówił daley, niczem innem nieiest iak nowym wybiegiem, do oczernienia w oczach ludu ministrów i Rządu. Smiało zaręczyć mogę, że rozszerzyciele pomienionych buntowniczych odezw, bynaymniey niesą pod protekcyią Rządu, ani nawet tego potrzebuią. Z resztą, Adwokat *Pyarson* wysłanym iuż został na ląd stały dla szukania *Franklina, Fletchera*, lub iak go iescze nazywaią *Forbesa* (prawdziwe iego nazwisko niewiadome iest dotąd). Możemy się spodziewać że ten człowiek wkrótce schwytanym będzie.« Po długich sporach Pan Hume musiał wziąść na powrót swóy wniosek.

Lord *Castlereagh* uczynił wniosek aby posiedzenie parlamentu niższego ieszcze na dni kilka odroczoném zostało ze względu, iż w wyższym sprawa Królowey nieiest ieszcze skończoną. Na to odpowiedział P. *Brugham* że ta sprawa może się ieszcze ciągnąć lat dziesięć, a Pan *Tirney* dodał że dość będzie dziewięciu lat do zupełnego iey skończenia. Po niektórych przymowieniach się odroczono posiedzenie tego parlamentu do 23 listopada.

(Rozprawy parlamentu wyższego w numerze iutrzeyszym.)

W Petersburgu.

w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.